

Гричаник Наталія Іванівна,

асистент кафедри української мови, літератури та методики навчання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, м. Глухів.
grichanik73@gmail.com

РОЛЬ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ ПІД ЧАС ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ ШКІЛЬНОГО АНАЛІЗУ ЕПІЧНИХ ТВОРІВ

Під час експериментального навчання студентів-філологів шкільного аналізу епічних творів важливу роль виконувала систематична *самостійна робота* – це одна із форм організації навчально-пізнавальної діяльності студентів, метою якої є формування в майбутніх словесників професійного бажання самовдосконалюватися, зміцнювати, розширювати, систематизувати свої знання, уміння та навички самостійно, без активної допомоги та контролю з боку викладача.

Завдання експериментальної самостійної роботи:

- усвідомлення значущості СРС для опанування всієї системи знань з фахової дисципліни;
- поглиблення та вдосконалення методичних умінь і навичок, спрямованих на проведення шкільного аналізу епічного твору;
- розвиток пізнавальних інтересів, ряду логічних процесів (абстрагування, конкретизація, порівняння, узагальнення) з метою самостійного позааудиторного прочитання епічного твору, його сприйняття та усвідомлення, продумування реалізації основних етапів та шляхів аналізу;
- вироблення потреби в безперервному накопиченні знань, формування бажання самостійного здобування педагогічної освіти;
- коригування діяльності студентів та викладача.

Самостійна робота стала основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від аудиторних занять. Її обсяг і зміст визначено робочими програмами навчальної дисципліни «Методика викладання зарубіжної літератури», методичними рекомендаціями, завданнями, винесеними на практичні заняття, методичним інструктажем викладача.

Експериментальна СРС мала три послідовні, взаємопов'язані етапи реалізації:

- *підготовчий*. Він проходив у формі проведення викладачем деталізованого методичного інструктажу щодо виконання завдань самостійної роботи (пояснення характеру виконання завдання, виду і форми звітності, визначення орієнтовного часу на її розроблення);
- *етап реалізації*. В умовах університетської аудиторії або в домашній обстановці обмежене в часі самостійне виконання студентами розроблених викладачем завдань, оформлення їх у рекомендованому вигляді;

- етап перевірки. Його мета – творчий звіт студентів щодо виконаної роботи, колективний аналіз отриманих результатів, їх коригування або виправлення. Оцінювання роботи студентів.

Під час експерименту було розроблено теми та завдання самостійної роботи студентів, перевірено рівень їх виконання. Приклади завдань наведено в таблиці 1.1.

Номер теми	Зміст самостійної роботи	К-ть годин
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи аналізу художнього твору		
1.1.	<p><i>Художній твір як об'єкт вивчення у філософії, естетиці та літературознавстві</i></p> <p>1. Види мистецтва та їх класифікація. Особливості художнього пізнання.</p> <p>2. Предмет і специфіка художньої літератури.</p> <p>3. Погляди філософів античності на предмет художньої літератури.</p> <p>4. Сучасні літературознавчі дослідження про художню літературу.</p>	
1.2.	<p><i>Аналіз художнього твору крізь призму наукової парадигми</i></p> <p>1. Погляди психологів на природу сприймання художнього твору.</p> <p>2. Розкриття проблеми літературознавчого аналізу в працях А. Ткаченка та В. Марка.</p> <p>3. Внесок українських учених-методистів у розв'язання питання аналізу художнього твору.</p>	
Змістовий модуль 2. Аналіз – важливий етап вивчення художнього твору		
2.2.	<p><i>Академічний та шкільний аналізи художнього твору</i></p> <p>1. Єдність змісту і форми – основний принцип аналізу художнього твору.</p> <p>2. Традиційні та інноваційні прийоми шкільного аналізу.</p> <p>3. Спільне та відмінне між літературознавчим і шкільним аналізами.</p>	

Поряд із самостійною важливу роль у процесі методичної підготовки майбутнього фахівця відіграла й *індивідуальна робота* студентів як одна із форм організації навчального процесу студентів, специфіка якої полягає в постійному, цілеспрямованому виконанні індивідуальної науково-дослідної роботи з метою вдосконалення володіння методикою шкільного аналізу епічного твору.

Завдання індивідуальної роботи:

- забезпечення можливості отримання або поповнення нової навчальної інформації з предмета;
- формування індивідуально-творчих здібностей студентів, активізація їхньої пошуково-дослідницької діяльності;
- формування вмій та навичок проведення шкільного аналізу епічного твору;
- стимулювання бажання професійного зростання.

Під час експерименту було розроблено завдання індивідуальної роботи, перевірено рівень їх виконання студентами.

Деякі приклади наведено в таблиці 1.2.

№п/п	Зміст індивідуальної роботи	К-ть годин
Змістовий модуль. Аналіз – важливий етап вивчення художнього твору		
1	<p><i>Завдання 1.</i> Скласти план-конспект уроку з вивчення філософської повісті-притчі Е. Хемінгуея «Старий і море». Продемонструвати в ньому методику застосування пообразного шляху аналізу.</p> <p><i>Завдання 2.</i> Розробити систему запитань для аналізу роману Ф. Стендаля «Червоне і чорне», яку можна використати, використовуючи проблемно-тематичний шлях аналізу.</p> <p><i>Завдання 3.</i> Розробити фрагмент уроку з використанням компаративного аналізу.</p> <p><i>Завдання 4.</i> Запропонувати цікаві форми і прийоми роботи з вивчення повісті О. де Бальзака «Гобсек» на етапі підготовки до сприйняття.</p> <p><i>Завдання 5.</i> Зробити аналіз епізоду тексту з роману М. Булгакова «Майстер і Маргарита». Залучити для його аналізу інші твори мистецтва (за необхідності).</p> <p><i>Завдання 6.</i> Скласти план-конспект уроку вивчення роману А. Камю «Чума». Розробити методику шкільного аналізу епічного твору.</p>	
ВСЬОГО		

Її перевірка здійснювалася викладачем в основному в позааудиторний час за окремо складеним графіком на кожен семестр.

Зміст експериментальної самостійної та індивідуальної роботи передбачав виконання таких видів навчальних завдань: опрацювання матеріалів лекцій, підготовка до лабораторних і практичних робіт, виконання завдань для підготовчого періоду, аналіз планів-конспектів уроків учителів-словесників, моделювання власних конспектів уроків, їх фрагментів або етапів; створення узагальнювальних схем і таблиць, критичне опрацювання наукових праць, навчально-методичної літератури, змісту шкільних підручників; виконання різних завдань, написання контрольної роботи.

Таким чином, у результаті виконання самостійної та індивідуальної робіт студенти мали оволодіти низкою методичних умінь і навичок:

- поглиблення, розширення і закріплення теоретико-літературних понять про специфіку художнього твору світової літератури, трансформування отриманих знань у практичні вміння та навички;
- закріплення вмінь і навичок самостійного виконання різних завдань, вирішення проблемних, нестандартних ситуацій;
- максимальна активність у різних аспектах організації інтелектуальної праці;